

2.4.4. Agrotechnika színvonala 2009-ben

Az agrotechnika színvonaláról a statisztikai adatgyűjtés hiányosságából és megbízhatatlanságából (pl. szerveztrágyázás) adódóan egyre kevesebb értékelhető adat áll rendelkezésre. Ezek között a műtrágyázás és az öntözés adatai értékelhetők leginkább. A Régióban a mezőgazdasági területből a műtrágyázott terület aránya kedvezőbb az országos átlagnál, de a terület 30-35%-a egyáltalán nem részesül tápanyag utánpótlásban, tehát azokon talajzsaroló gazdálkodás folyik (95. táblázat).

Műtrágyázás és öntözés helyzete 2009-ben

95. táblázat

Megnevezés	Összes mg-i terület (ha)	Műtrágyázott terület (ha)	Mg-i területből műtrágyázott terület (%)	1 ha műtrágyázott területre felhasznált műtrágya (kg)	Öntözött terület (ha)	Öntözött terület a mg-i terület%-ában
Magyarország	5783400	2992164	51,7	348	107106	1,9
Dél-Dunántúl	833700	560350	67,2	433	3365	0,4
Baranya megye	264100	188979	71,6	458	823	0,3
Somogy megye	316500	204465	64,6	440	1630	0,5
Tolna megye	253100	166906	65,9	397	912	0,4

Forrás: Területi Statisztikai Évkönyv 2009. 174.o., szerkesztette: Weber Erika

A Dél-dunántúli régióban az 1 ha területre felhasznált műtrágya mennyisége a 7 régió közül a legmagasabb, ami a tápanyag-igényes kukorica nagy arányú termelésének a következménye. A felhasznált műtrágya tényleges hatóanyagtartalma azonban így sem fedezi a terméssel a talajból kivont tápanyagot.

A területnek az országos átlagnál jobb csapadék ellátottsága, valamint az intenzív zöldségtermelés alacsony aránya miatt a Régió agrotechnikájában sohasem volt hangsúlyos az öntözés. Az öntözött területnek az országos átlagnál lényegesen alacsonyabb és csökkenő aránya – a műtrágyázáshoz hasonlóan – arra utal, hogy az agrotechnika fejlődése extenzív irányú.

2.4.5. Állattenyésztés

2.4.5.1. Szarvasmarha-tenyésztés

Szarvasmarha-állomány (ezer db)

96. táblázat

Szarvasmarha-állomány, e db						
Megnevezés	1991	2000	2005	2010	2010 a 1991%-ában	2010 a 2000%-ában
Magyarország	1420	805	708	682	48,0	84,7
Dunántúl	616	338	283	251	40,7	74,3
Dél-Dunántúl	201	105	87	71	35,3	67,6
Baranya m.	64	33	29	27	42,2	81,8
Somogy m.	68	33	31	24	35,3	72,7
Tolna m.	69	39	27	21	30,4	53,8

Forrás: KSH Statisztikai Évkönyvek alapján szerkesztette Horeczki Réka

Magyarország szarvasmarha-állománya a rendszerváltás óta folyamatosan és megállíthatatlanul csökken. Az állatállomány csökkenése 2000 óta lelassult, de nem állt meg. Az állomány változása az ország egyes régióiban és megyéiben eltérő módon ment végbe. Van régió (Közép-magyarországi) és vannak megyék (Pest megye, Nógrád megye, Békés megye, Budapest), amelyek 2000 után növelték a szarvasmarha létszámukat és vannak megyék (Borsod-Abaúj-Zemplén megye, Hajdú Bihar megye), amelyek képesek voltak lényegében

megőrizni azt. Az 1990-es szarvasmarha-állományát azonban egyetlen megye sem tudta megőrizni. 2000 után a Dunántúl állománycsökkenése meghaladta az országos átlagot és ennél még radikálisabb volt a Dél-dunántúli régió és azon belül a korábban kiemelkedő szarvasmarhalétszámával rendelkező Tolna megye állomány csökkenése. Ennél kisebb mértékű volt Somogy megye állomány vesztese, még Baranya megye tudta leginkább megőrizni az állatállományát, bár az állomány vesztese az országos átlagot így is meghaladta (96. táblázat).

Hasonló tendenciák jellemzik a tehénállomány alakulását is. Az állomány csökkenés az országban 1990 után itt is jelentős volt, de 2000 után néhány megye (Nógrád megye, Bács-Kiskun megye, Budapest) növelte, míg Hajdu-Bihar megye és Békés megye lényegében megőrizte a tehénállományát. Dunántúl állomány-csökkenése itt is meghaladta az országos átlagot és még jelentősebb volt Dél-dunántúli régió tehénlétszám csökkenése. Ebben az esetben is a létszámcsökkenés elsősorban Tolna és Somogy megyék állománycsökkenésére vezethető vissza, míg Baranya megye esetében ez kevésbé volt jelentős. Külön figyelmet érdemel, hogy saját tejfeldolgozó kapacitással rendelkező (Tolna tej) Tolna megyében ilyen válságos helyzet alakult ki (97. táblázat).

Tehénlétszám (ezer db)

97. táblázat

Tehénlétszám, e db						
Megnevezés	1991	2000	2005	2010	2010 a 1991%-ában	2010 a 2000%-ában
Magyarország	559	380	334	309	55,3	81,3
Dunántúl	236	156	129	113	47,9	72,4
Dél-Dunántúl	76	48	41	33	43,4	69,8
Baranya m.	25	15	14	14	56,0	93,3
Somogy m.	26	16	15	11	42,3	68,8
Tolna m.	25	17	13	9	36,0	52,9

Forrás: KSH Statisztikai Évkönyvek adatai alapján szerkesztette Horeczki Réka

2.4.5.2. Sertésenyésztés

Sertésenyésztés

98. táblázat

Sertésállomány, e db						
Megnevezés	1991	2000	2005	2010	2010 a 1991%-ában	2010 a 2000%-ában
Magyarország	5993	4834	3853	3169	52,9	65,6
Dunántúl	2194	1909	1523	1141	52,0	59,8
Dél-Dunántúl	936	837	718	536	57,3	64,0
Baranya m.	356	322	354	263	73,9	81,7
Somogy m.	220	203	166	131	59,5	64,5
Tolna m.	360	312	198	143	39,7	45,8

Forrás: KSH Évkönyvek adatai alapján szerkesztette Horeczki Réka

1990 után a szarvasmarha-állományhoz hasonlóan az ország sertésállománya is radikálisan lecsökkent, a csökkenés 2000 után is, napjainkig folytatódott és minden régiót és megyét egyaránt érintette. Dél-Dunántúlon a sertésállomány csökkenése kisebb mértékű volt az országos átlagnál. Dél-Dunántúlon a legradikálisabb sertésállomány csökkenés Tolna megyében következett be, míg Baranya megye volt az, amely leginkább meg tudta őrizni az állatállományát. Ezzel Baranya megye változatlanul az ország egyik legnagyobb sertéssűrűséggel rendelkező megyéje maradt (98. táblázat).

Kocalétszám (ezer db)

99. táblázat

Kocalétszám, e db						
Megnevezés	1991	2000	2005	2010	2010 a 1991%-ában	2010 a 2000%-ában
Magyarország	482	348	277	219	45,4	62,9
Dunántúl	182	142	102	73	40,1	51,4
Dél-Dunántúl	80	61	48	36	45,0	59,0
Baranya m.	32	24	24	19	59,4	79,0
Somogy m.	19	13	10	8	42,1	61,5
Tolna m.	29	24	14	9	31,0	37,5

Forrás: KSH Évkönyvek adatai, szerkesztette: Horeczki Réka

A kocalétszám csökkenése a sertésállományhoz hasonlóan a vizsgált időszakban radikális méretű volt, de Dunántúlon és Dél-Dunántúlon az országos átlagot is meghaladó mértékű visszaesés következett be. Dél-Dunántúlon a legnagyobb kocaállomány csökkenés Tolna megyében volt (99. táblázat).

2.4.5.3. Juhtenyésztés

Juhtenyésztés

100. táblázat

Juhállomány e db						
Megnevezés	1991	2000	2005	2010	2010 a 1991%-ában	2010 a 2000%-ában
Magyarország	1808	1129	1405	1181	65,3	104,6
Dunántúl	335	253	272	214	63,9	84,6
Dél-Dunántúl	144	93	124	94	65,3	101,0
Baranya m.	43	20	27	27	62,8	135,0
Somogy m.	37	22	26	27	73,0	122,7
Tolna m.	64	52	71	39	60,9	75,0

Forrás: KSH évkönyvek adatai alapján szerkesztette Horeczki Réka

Az ország juhállománya is a rendszerváltás után jelentősen lecsökkent, de ez a csökkenési folyamat 2000 után megállt és a létszám alacsonyabb szinten stabilizálódott. A létszám lényegében megfelel az EU támogatási kvótájában szereplő létszámnak. 2000 után Dél-Dunántúlon Baranya és Somogy megye is jelentősen növelte a juhlétszámát, Tolna megyében viszont a létszámcsökkenés egy lényeges átmeneti növekedés után tovább folytatódott, bár még így is a legnagyobb juhlétszámmal Tolna megye rendelkezik (100. táblázat).

Anyajuh-állomány (ezer db)

101. táblázat

Anyajuh-állomány, e db				
Megnevezés	2000	2005	2010	2010 a 2000%-ában
Magyarország	897	1082	844	94,1
Dunántúl	210	206	162	77,1
Dél-Dunántúl	76	94	74	97,4
Baranya m.	17	21	21	123,5
Somogy m.	17	21	21	123,5
Tolna m.	42	52	32	76,2

Forrás: KSH évkönyvek adatai alapján szerkesztette Horeczki Réka

A juhállományhoz hasonlóan Magyarországon az anyajuh-állomány létszámcsökkenése is megállt 2000 után, Dunántúlon azonban a visszaesés folytatódott; de Dél-Dunántúl lényegében megőrizte az ezredfordulóra kialakult juhlétszámát. Ez abból adódott, hogy Baranya és Somogy

megye jelentősen növelni tudta az anyajuh-állományát, míg Tolna megyében az anyalétszám csökkenése tovább folytatódott (101. táblázat).

2.4.5.4. Baromfitenyésztés

Baromfitenyésztés

102. táblázat

Tyúkfélék létszáma, e db						
Megnevezés	1991	2000	2005	2010	2010 1991%-ában	2010 2000%-ában
Magyarország	35557	30716	31902	31848	89,6	103,7
Dunántúl	15439	15001	13482	13538	87,7	90,2
Dél-Dunántúl	4291	4149	3770	3174	74,0	76,5
Baranya m.	2196	2307	2184	1987	90,5	86,1
Somogy m.	1146	937	813	637	55,6	68,0
Tolna m.	949	905	773	549	57,9	60,7

Forrás: KSH évkönyvek adatai, szerkesztette: Horeczki Réka

A rendszerváltást követő visszaesés után 2000-től a tyúkfélék létszáma a korábbinál alacsonyabb szinten stabilizálódott. A tyúkfélék tenyésztésében Dunántúl és főleg Dél-Dunántúl jelentősége számottevően csökkent. A tyúkfélék állománya mind a három megyében visszaesett, mint minden állatfaj esetében; legkevésbé Baranya megyében, a legnagyobb mértékben pedig Tolna megyében (102. táblázat).

Tojólétszám (ezer db)

103. táblázat

Tojólétszám, e db				
Megnevezés	2000	2005	2010	2010 2000%-ában
Magyarország	14261	15483	12571	88,1
Dunántúl	6640	6092	5171	77,9
Dél-Dunántúl	1621	1368	817	50,4
Baranya m.	483	452	142	29,4
Somogy m.	614	505	372	60,6
Tolna m.	524	411	303	57,8

Forrás: KSH évkönyvek adatai, szerkesztette: Horeczki Réka

A tojótyúk-állomány létszáma a rendszerváltás óta jelentősen csökkent. A többi állatfajhoz hasonlóan a tojólétszám csökkenése Dunántúlon és méginkább Dél-Dunántúlon meghaladta az országos átlagot. Ebben főleg Baranya megye állatlétszám csökkenése volt a meghatározó, de a másik két megyében is jelentős, az országos és dunántúli átlagot meghaladó mértékű volt a tojóállomány csökkenése (103. táblázat).

Összefoglalóan a rendszerváltást követően Dél-Dunántúl gazdasági állatállománya 2010-ig az országos, a szarvasmarha és a tyúkfélék esetében a dunántúli átlagot is meghaladó mértékben csökkent.

A csökkenést az mérsékelte, hogy 2000 után Baranya megye vesztesége már kisebb volt és ez részben ellensúlyozni tudta Tolna megye radikális állomány csökkenését. Ez alól kivételt képez a tojótyúk létszám alakulása, amelyben Baranya megye állomány vesztesége kiemelkedő mértékű volt.

2.4.5.5. Állatsűrűség

A vizsgált időszakban az állatsűrűség alakulása követte az állatállomány csökkenését, és ennek következtében Dél-Dunántúlnak az ország állattenyésztésében betöltött súlya jelentősen csökkent. A Régió sertéssűrűsége még 2010-ban is meghaladta az országos átlagot, de ez jórészt a nagymértékű állományvesztés ellenére még jelentős sertéssűrűséggel rendelkező Baranya megyének köszönhető. A Régió szarvasmarha sűrűsége pedig már az országos átlag